

Geneve, 28.3.2022

Viite:

Maa- ja metsätalousministeriön lausuntopyyntö 7.3.2022, VN/7259/2022
kirjaamo@mmm.fi

Lausunto - Tenojoen kalastussäännön vuotta 2022 koskevista täsmennyksistä Maa- ja metsätalousministeriön pöytäkirjasta, johon on kirjattu neuvottelutulos Suomen ja Norjan välisistä neuvotteluista Tenojoen kalastussäännön täsmennyksistä kalastuskaudelle 2022

1. Taustaa

Saamelaisneuvosto on saamelaisten yhteinen riippumaton kulttuuripoliittinen ja poliittinen järjestö, joka toimii Norjan, Ruotsin, Suomen ja Venäjän saamelaisten kansalaisjärjestöjen yhteistyöelimenä. Perustamisesta asti vuodesta 1956 Saamelaisneuvosto on aktiivisesti edistänyt saamelaispoliittisia pyrkimyksiä. Saamelaisneuvosto on yksi vanhimpia ja pisimpään toiminnassa olevia alkuperäiskansajärjestöjä.

Saamelaisneuvoston päätavoitteena on edistää saamelaisten oikeuksia ja etuja, jotka koskevat saamelaisia niissä maissa, joissa saamelaiset asuvat. Saamelaisneuvosto osallistuu kansainvälisiin alkuperäiskansa-, ihmisoikeus- ja arktisiin ympäristöasioiden prosesseihin.

Tenon kalastussopimuksen 6 artiklan mukaan Suomen ja Norjan hallitukset tai niiden määräämät viranomaiset voivat sopia kalastussäännöstä poikkeavista määräyksistä, jos se on tarpeen kalakantojen tilan turvaamiseksi tai heikentymisvaarassa olevien kalakantojen elvyttämiseksi taikka jos kalakantojen tila sen sallii. Sovitut muutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella ennen huhtikuun alkua vuonna 2022.

2. Saamelaisneuvoston esitys

Valtioneuvosto hyväksyi 9. joulukuuta 2021 valtioneuvoston ihmisoikeuspoliittisen selonteon, joka linjaa Suomen kansainvälistä ihmisoikeustoimintaa ja ohjaa yhdessä valtioneuvoston perus- ja ihmisoikeusohjelman kanssa toimintaa kansallisella ja EU-tasolla. Raportin mukaan ilmastonmuutos ja luonnon monimuotoisuuden kato uhkaavat

perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista ja niiden merkitys ihmisoikeuskysymyksenä on kasvanut. Selonteon mukaan Suomi toimii ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja sopeutumiseksi sekä luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi siten, että perus- ja ihmisoikeudet voivat toteutua täysimääräisesti.¹ **Saamelaisneuvosto painottaa, että maa- ja metsätalousministeriö sisällyttää ihmisoikeusperustaisen lähestymistavan, joka on määritelty valtioneuvoston ihmisoikeuspoliittisessa selonteossa, saamelaisia koskeviin lainsäädäntöhankkeisiinsa mandaattinsa eri toimialueilla.**

Saamelaisilla on Suomen perustuslain 17.3 §:n mukaan oikeus oman kielensä ja kulttuurinsa ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Suomi on sitoutunut kansainvälisten ihmisoikeussopimusten kautta turvaamaan ja kehittämään saamelaiskulttuuria alkuperäiskansana.

Tenon saamelaiset ovat pyytäneet lohta Tenosta vuosituhansien ajan, lohenpyynnistä on muotoutunut jokisaamelaisen kulttuurimuodon ydinalue, jonka perusteella vuotuinen elämäntapa muotoutuu. Edellisenä vuonna, 2021 Tenolla oli määräaikainen, valtioneuvoston asetuksella säädetty lohenpyyntikielto, joka vaikutukset Tenon saamelaisten hyvinvointiin ovat olleet erittäin negatiiviset, sillä lohenkalastuskielto lopetti kokonaan pyytämisen Tenolla, vain muun kalan kalastus sallittiin rantakalastuksena.

Poikkeuspöytäkirjaluonnoksessa esitetään, että kalastusoikeuksien haltijoille mahdollistetaan lohen kalastaminen joko padolla yhteensä neljä vuorokautta tai vaihtoehtoisesti verkoilla kaksi vuorokautta heinäkuussa 2022. Saamelaisten perinnepyynnillä, johon pato- ja verkkopyynti oleellisesti kuuluvat, tulee olla ensisijaisen asema kalastusrajoituksissa. Kyse on kuitenkin melkein lohestuksen täysikiellosta, sillä pato on niin suuritöinen, ettei sitä kannata rakentaa neljän vuorokauden takia. Jäljelle jää kahden vuorokauden verkkokalastus, joka on rinnastettavissa lohen vuoden 2021 lohen kalastuksen täysikieltoon. On myös huomioitava, että yhä kielletyt vapakalastus ja kulutus ovat myös oleellinen osa saamelaista kalastusperinnettä. Luonnoksessa ei mainita sanallakaan saamelaisten kalastusta, joten luonnoksessa ei oteta millään tavoin huomioon saamelaisia, joihin rajoituksen kohdistuvat, luonnoksessa huomioidaan vain luonnonsuojelullinen aspekti.

Lohenkalastuskielto on merkittävä saamelaiskulttuurin ydinalueen rajoitus Tenon saamelaisille. Lausuntopyynnöstä puuttuu kokonaan perusoikeuksien rajoitusedellytysten sekä ihmisoikeuksien toteutumisen arviointi. Lausuntopyynnöstä puuttuu myös yhteiskunnallisten vaikutusten arviointi sekä kerrannaisvaikutusten arviointi.

¹https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163674/VN_2021_92.pdf?sequence=7&isAllowed=y, s. 66.

SÁMIRÁÐÐI
SAAMELAISNEUVOSTO
SAMERÅDET
COIŪ3 CAAMOB
SAAMI COUNCIL

Maa- ja metsätalousministeriö esittää pöytäkirjaluonnoksen saattamisen voimaan valtioneuvoston asetuksella. **Saamelaisneuvosto katsoo, että pöytäkirjaluonnoksessa esitetyt kalastusoikeuksien rajoitukset ovat pituudeltaan ja vaikutuksiltaan sellaisia, että ne sisältävät merkittäviä saamelaisten perusoikeuksien rajoituksia, joten ne on säädettävä lailla eikä valtioneuvoston asetuksella.**

Genevessä 28.3.2022

Aslak Holmberg
varapuheenjohtaja